

INFOLEHT Nr.19

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu väljaanne

10.10.2003

Sügistervitus

Meie viimatisest kohtumisest on taas mõned kuud möödunud. Siis oli rahvusvahelisest puuetega inimeste aastast möödunud vaid pool, nüüdseks on alles jäänud veerandik. Ehk tasuks hetkeks peatuda ja kaeda, mida on selle aja jooksul meie ühiskonnas muutunud puuetega inimeste seisukohalt. Vastu vaatab valus tõe - suurt midagi. Ma mõtlen, reaalsuses. Kindlasti on keegi andnud mõne tasuta kontserdi, kuhugi on rajatud jupike kaldteed, mõnigi tähtis tegelane on korraldanud peenemat sorti vastuvõtu, kusagil on kirjas mingid projektid jms. Kena seegi, aga minu meelest saavad puuetega inimesed oma pühapäevaga ise hakkama, abi kuluks ära argielus. Uusi seadusi võetakse ridamisi vastu, aga on mõni neist avardanud puuetega inimeste võimalusi tööjõuturul, hariduse saamisel või hoolekandes? Ma ei arva, et kellelegi peaks midagi hõbekandikul kätte antama, kuid on ju meilgi heaks kiidetud puuetega inimestele võrdsete võimaluste loomise standardreeglid. Muuseas, selle dokumendi kinnitamisest Riigikogus on nii palju vett merre voolanud, et pühkinud vist mälestusegi sellest. Tuletagem siinkohal meelde, et võrdsete võimaluste loomine tähendab inimkeeli tegelikult seda, et puue

ei tohi saada takistuseks hariduse omandamisel, töökoha leidmisel ega mujalgi ühiskonnaelus kaasalöömisel, kui inimesel endal vaid tahet jätkub. Samas on puuetega inimeste seas neid, kes on ilma igasuguste reeglite ja seaduste toeta leidnud oma koha elus. Need on tugevad isiksused, neile ei oleks ehk riikigi vaja. Kõik ei ole ühesugused, ei saa ega peagi olema. Inimühiskond ei tohiks olla džungel, kus nõrgemad maha murtakse või teiste silme all ära surra lastakse.

Meie saavutuste hulka kuulub tänavu kindlasti koostöökoja loomine. Ehk ulatub puuetega inimeste hääl nüüdsest enda keskelt kaugemalegi. Lootkem vaid, et asi ei piirdu sooja koha leidmisega kusagil ministeeriumis ühele-kahele inimesele, kes edaspidi hakkavad oma leivaisa laulu laulma. Õnneks on see kuri lugu vist sedapuhku välistatud, sest meiega on liitumas teistegi puuderühmade esindajad ja nõnda on siin väga paljude huvid mängus. Esimene kiire töö selles kojast oleks otsustav sekkumine tuleva aasta riigieelarve tegemisse, sest puuetega inimestele mõeldud summad on juba sattumas löögi alla. Alati on kergem midagi ära võtta neilt, kes vastu ei hakka. Ka ei maksa arvata, et selle eest aitäh öeldakse.

Tänases lehenumbris kirjutavad meie inimesed veel oma suvistest reisidest-käikudest. Siit on näha, kui ettevõtlikud ja liikuvad ollakse ja kui mõnus on sõprade seas viibida. Säärased hetked soojendavad südant ja annavad tuge veel süngel sügisel ja tumedal talvelgi.

Liina Kusma

KOOSTÖÖKODA LOODUD

Juba pikka aega on selge, et oma huvide eest seismiseks on vaja Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu otsest esindatust riigivõimu juures. Nüüd on üks kaalukas samm selles suunas astutud.

Nimelt toimus Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu ja Sotsiaalministeeriumi nõupidamine, kus otsustati luua **koostöökoda puuetega inimeste probleemide lahendamiseks**.

Nõupidamisest võtsid osa sotsiaalminister Marko Pomerants, Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu president Ants Leemets ning mõlema osapoole esindajad. Arutleti teemade üle, mida tuleks koostöökojas käsitleda - puuetega inimeste rehabilitatsioon, tehnilised abivahendid, isiklikud abistajad, invatransport, haridus, tööhõive ja puuetega lastega perede olukord. Ühiselt tõdeti, et nende probleemide edukaks lahendamiseks on vaja teha koostööd spetsialistide tasemel.

Tehti ettepanek, et koostöökoja tegevuses võiksid osaleda riigi esindajad Sotsiaalministeeriumist, Haridusministeeriumist ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, puuetega inimeste organisatsioonide esindajad ning kohalike omavalitsuste esindajad. Sotsiaalministeerium ja Eesti Liikumispuuetega Inimeste Liit hakkavad asutuste ja organisatsioonidega läbirääkimisi pidama, et kõik asjaosalised oleksid koostöökojas esindatud. Esimene koostöökoja koosolek toimub juba novembris, selleks ajaks koostab Sotsiaalministeerium ülevaate lähiaja aruteluteemadest, mille osapooled kinnitavad. Esialgsete plaanide kohaselt hakkab koostöökoda koos käima kord kvartalis. Vahepealsel ajal toimub arutelu töögruppides.

Elgi Saare

ET MINNA EDASI, TULEB VAADATA KA TAGASI

18. - 19. oktoobril toimub Tallinnas Rootsi DHR ja ELIL ühine koolitusseminar

Tuleme veel kord kokku tegema kokkuvõtteid viis aastat kestnud ELIL ja DHR paljuetapilisest ühiskoolitusest. Praeguseks on läbiviidud koolitusest möödunud piisav aeg, et teha tagasivaadet õpitule, arutada, mis on kasuks olnud ühingu tööle ja mis on äratanud uusi tegusaid mõtteid.

ELIL ja Rootsi DHR ootavad koolitusele kokku umbes 50 osavõtjat – ikka neid, kes on koolitustel osalenud ja kursis seniste koolituskavadega.

Koolitus toimub Tallinnas Sütiste teel meile omaseks saanud "Hermeses". Rootsist on oodata meie tuttavaid koolitajaid Stigi, Jaani ja Hiljat. Nagu alati, on rootsi keele tõlgiks Inga. Loodame, et teda aitab ka Marge Raplast. Kõige

toredam, et Hilja on nii koolitaja kui ka rootsi ja eesti keele oskaja.

Liikmesühingu juhatus otsustab, keda koolitusele saata. Esmane kriteerium on ühingu liikme osavõtt koolitusest Rootsis. Järgmiseks kriteeriumiks on muudest DHR koolitustest osavõtmine. Iga eelpool mainitud ühing saab koolitusele kuni kolm kohta. Eraldi kokkuleppel võib seda arvu muuta.

Seminari- ja koolitusprogrammi saadame välja esimesel võimalusel. Programmi juhatavad sisse Jaan Kaur ja Stig Björklund DHR-st ja ELIL president Ants Leemets. Programmis on oluline osa Kristel Vaino analüüsival ettekandel ühingute anketeerimisest.

Pärast arutelu on grupitöö. Ka kõneleb Hilja Tuulik-Larsson tõrjutusest ja soolisest võrdsusest ning Jaan Kaur uutest koostöövõimalustest Euroopa Liidu

liikmena. Sõnavõttudega esinevad Stig Björklund ja allakirjutanu. Pärast iga teemat on arutelu, kuulatakse ettepanekuid. Sõna saavad liikmesühingute esindajad, on ka vaba mikrofoni. Kõige tähtsam - kas selle üritusega pannakse koolitustele punkt või koolitus, ka koostöö mõnel vajalikul teemal jätkub.

Kogunemine hotellis "Hermes" on laupäeval kell 10.00 - 10.30. Toimub majutus ning pakutakse kohvi. Koolituse avamine on kell 11.00. Esimese päeva ametlik osa lõpeb kell 18 õhtusöögiga. Kell

20 on "Hermese" baaris "kahetsusõhtu" suupiste ja tilga veiniga. Järgmisel päeval jätkub seminar kell 9 ja koolituse lõpetamine on kell 17.

Kes aga maksab koolitusele kohalesõidu kulud? Sellega on nagu alati - seaduse järgi maksab puuetega inimeste koolitusele sõidu kulud kohalik omavalitsus esitatud tõendi alusel. Tõendi kirjutavad soovijaile koolitajad.

*Kohtumiseni hotellis "Hermes"!
Elgi Saare*

KÕIGE TÄHTSAM ON MÕISTMINE

15. – 17. augustil 2003 aastal toimus teine jätkuprojekt ELIL-i projektile

“Traumajärgsete liikumispuudega noorte kohanemiskursus”.

Koolituse läbiviimisel pöörati suurt tähelepanu enesekehtestamisele. Kuna inimesed on erinevad, siis on ka vajadused erinevad. Et mõista, kuidas saavad hakkama erineva puudega inimesed, näitasime videofilmi "I'm not disabled" /"Ma ei ole puudeline"/. Pärast järgnes filmi analüüs, mis tõi välja erinevaid arvamusi ja emotsioone. EV Sotsiaalhoolekande seadus § 26 kohustab omavalitsusi määrama puudega inimestele isikliku abistaja või tugiisiku. Noorteklubi „Händikäpp“ on välja töötanud isikliku abistaja teenuse kirjelduse ja pakumise põhimõtted . ***Isiklik abistaja on palgaline töötaja, kes lepingu alusel abistab puudega inimest (edaspidi klient) toimingutes, millega viimane puude tõttu kõrvalise abita toime ei tule. Isiklik abistaja lähtub oma töös kliendi poolt antavatest juhistest.***

Ülle Valvar rääkis isikliku abistaja teenusest Tartus, kus noorteklubi "Händikäpp" pakub seda teenust liikumis- ja nägemispuudega inimestele. See teenus suurendab märgatavalt sügava liikumis- ja nägemispuudega inimeste iseseisvat toimetulekut ja ühiskondlikku aktiivsust.

Enesekehtestamisest oli rääkima kutsutud psühholoog Karin London. Toimus väga põhjalik videotreening, kus igauks, kes tahtis, sai vaadata oma käitumist videolindilt. Analüüsiti inimeste käitumist eri situatsioonides ja kohtades.

Allakirjutanu tutvustas invaabivahendeid. Tegime ratastoolides liikuvatele inimestele õppesõitu, et võiksime edaspidi paremini toime tulla liikumisega nii kodus kui tänaval.

Väga huvipakkuvaks osutus Rene Konstaabeli loeng teemal „Seks ja puue“, vaatamata sellele, et inimesed olid arad küsimusi esitama. Et teada saada, missugune loeng meeldis ja milliseid teemasid veel lisada või põhjalikumalt käsitleda, palusime osavõtjail kirjutada, mida nad arvavad sellisest koolitusest. Küsisime ka seda, keda peaks kutsuma lektoriteks, kas peab neid koolitusi tegema ja kui pika aja tagant.

Usume, et meie koolituse efektiivsust tõstab seegi, et koolitust viisid läbi puudega inimesed, kes on ise olnud projektide teostajateks. See suurendab kuulajate eneseusku ning vähendab ühiskonnas seni levinud arusaama, et puudega inimesed on ühiskonnas ainult saaja rollis. Koolitusel tekkinud side ja eesmärgitunnetus kanduvad üle ka koju –

tunnetatakse, et ollakse "üks teiste seast"

ning üritatakse aktiivsemalt igapäevaelus kaasa lüüa.

Siinkohal lisan mõned arvamused koolitusest.

Mairut Marmor: "Kogemus on igati positiivne. Sain esmakordselt viibida omasuguste seltskonnas väljaspool raviastutust. Loengutest sain uusi teadmisi ja ideid. Kindlasti soovin tulevikus veel sellistel üritustel osaleda."

Malle Marmor: " Puudega inimese hooldajana osalesin sellisel üritusel esmakordselt. Leian, et sellised kohtumised on väga vajalikud nii puudega inimesele kui ka tema pereliikmetele. Psühholoog Karini poolt läbi viidud enesekehtestamise videotreening oli väga huvitav. Puudega inimesele, kes on teatud määral enesessesulgunud, on see vajalik, kuna tal napib julgust oma mõtteid välja öelda. Kõik arutatud probleemid olid huvitavad ja vajalikud. Üritus laabus meeldivalt ja kogu elamine-olemine oli korraldatud hästi. Selliseid üritusi peaks toimuma 2-4 korda aastas, kuna puudega inimeste jaoks on omavaheline suhtlemine oluline. Enda avamiseks vajaksid nad erinevaid psühholoogilisi loenguid, samuti rohkem abi ja teadmisi oma õigustest ja võimalustest."

Taivo Vainu: "Taolisi üritusi võiks rohkem olla. Pean seda kokkutulekut oluliseks, see on väga vajalik koolitus. Sain vajalikku teavet isikliku abistaja teenusest. Psühholoogi loengul avastasin, kuidas ennast maksma panna ja ennast teostada. Soovin, et liikluskindlustusest võiks tulla jurist, kes räägiks autoavarii läbiteinud inimeste õigustest, samuti sotsiaaltöötaja, kes jagaks informatsiooni."

Monika Manninen: "Olin siin esmakordselt, see oli minu jaoks väga huvitav kogemus ja elamus. Töötan isikliku abistajana. Alati annab uus kogemus midagi juurde ja paneb palju mõtlema. Mul on hea meel, et sain abiks olla ja ennast hästi tunda. /.../ Kõige tähtsam on see, et ratastoolis olijatesse tuleb suhtuda mõistvalt, me kõik peame olema positiivse ellusuhtumisega."

Tarmo Loose

ÕPPEREIS TAANI 17.-22. AUGUSTIL 2003

Eesti Puuetega Inimeste Koda viis sel aastal Eestis läbi puuetega inimeste aastale pühendatud projekti KAMPAANIA 2003. See sai teoks koostöös Taani puuetega inimeste katusorganisatsiooniga DSI /De Samvirkende Invalideorganisationer/. Projekti lõpuürituseks kujunes õppereis Taani, millest võttis osa 41 kodade-liitude esindajat koos kahe abistajaga ratastoolis reisijatele.

Pika bussireisi latusaks ja huvitavaks muutmisel oli abiks giid, kes valis välja peatuspaigad seljasirutuseks ja rääkis sõidu ajal huvitavaid seiku teekonnal läbitud piirkondadest ja vaatamisväärsustest. Nii toimus giidi juhtimisel väike ekskursioon

Helsingis, sõidul Turu suunas tehti peatus Raseborgi lossi juures, Turus tutvuti toomkiriku ja kindlusega. Hilisõhtune kruisilaev viis meid hommikuks Turust Stockholmi. Teisel päeval jõudsime pärast sõitu läbi Rootsimaal lõuna paiku praamile, mis viis meid Taani, Helsingöri. Helsingöris tegime pikema peatuse, et üle vaadata Kronborgi loss, kus teatavasti elas kuulus taani prints Hamlet. Loss oli muljetavaldav, polnud raske silme ette manada kurba ja draamatilist lugu. Õhtul Kopenhaagenisse jõudes oli huvilistel võimalus külastada vahakujude muuseumi. Kõik kolm ööd peatusime kesklinnast väljas asuvas hostelis. Kahe järgmise

päeva hommikul oodati meid DSI, mis taani puuetega inimeste katusorganisatsioonina tegutseb juba 1934. aastast oma majas. DSI infosekretär tutvustas organisatsiooni ajalugu, struktuuri, tegevust. DSI asutati nelja ühingu /kurdid, pimedad, vaegkuuljad, liikumispuudega inimesed/ poolt, tänaseks kuulub ühise katuse alla 31 organisatsiooni. Need 31 erinevate puuetega inimeste organisatsiooni on juriidilised isikud, kes omavad üldkogul kaks häält.

DSI ei konsulteeri üksikisikuid ega lahenda erinevate puudeorganisatsioonide spetsiifilisi probleeme.

DSI koosseisu kuulub 15 piirkondlikku organisatsiooni/meie mõistes kohalikud kogud/, kes ei ole iseseisvad juriidilised isikud ja kellel on üldkogul üks hääl. Nad on loodud DSI algatusel, kohtuvad regulaarselt kord kuus, viivad läbi temaatilisi üritusi, teabepäevi, konverentse. Piirkondliku tööga on seotud 2500 vabatahtlikku, valdavalt ise puudega või siis puudega laste vanemad. Taani kogemus on näidanud, et inimesed, kes on valitud esindama oma piirkondlikku katusorganisatsiooni, ei esinda ainult oma puudeliiki, vaid kõiki puudega inimesi. Et seda rolli mõista, viiakse neile läbi koolitusi. DSI-ga kohtuvad kohalikud katusorganisatsioonid kaks korda aastas. Oma liikmete hulgast valib piirkondlik osakond esindajad erinevatesse kohalikesse avalikesse nõukogudesse, komisjonidesse ja komiteedesse.

DSI teeb tööd puuetega inimeste poliitika alal, haarates kõiki ühiskonna aspekte /ligipääsetavus, tööturg, haridus, tervisteenused, seadusandlus, eriti puudepensioni puudutav, teabekeskused, rahvusliku ja piirkondliku arengu nõukogud/. Tähtsaks peetakse koostööd asutuste/organisatsioonidega, kes tegelevad ükskõik mis liiki puude ennetamisega või võitlevad puute tekke vastu.

DSI omab esindatust Taani Puuetega Inimeste Nõukogus, rahvuslikus sotsiaalasjade ja meditsiiniabi osutamise

kaebuste komisjonis, paljudes ministeeriumide juures asuvates nõukogudes, komisjonides, komiteedes, samuti rahvuslikes komiteedes, EDF-is /Euroopa Puuetega Inimeste Foorum/.

Mõistlik tundub taanlaste süsteem, kus alla 500 liikmega ühinguid ei võeta DSI liikmeks, vaid nad kuuluvad nn. harvaesinevate haiguste ja puute katusorganisatsiooni. Maailmas on umbes 6000 erinevat haruldaste haiguste diagnoosi, Taanis tegeldakse neist ligikaudu neljakümnega. 1990. a. loodi Taani sotsiaalministeeriumi poolt riigipoolse rahastamisega Teabekeskus, kus on kümme palgelist töötajat. Teabekeskusel on oma kodulehekülg, ajakiri, tõlgitakse erinevaid materjale taani keelde, nõustatakse puuetega inimesi, luuakse kontakte perede vahel, jagatakse informatsiooni, korraldatakse seminare, erilist tähelepanu pööratakse geneetilistele haigustele. Ka ülikoolide kliinikud püüavad abistada neis küsimustes.

Programmi kuulus ka ühe Kopenhaageni rehabilitatsioonikeskuse külastamine (kokku on neid seal 4), mis tegutses päevakeskusena kerge vaimupuudega inimestele ja tegevuskeskusena liikumispuudega inimestele. Muljet avaldas inimesekeskne lähenemine, mitte eelarve ei määra osutatavate teenuste taset ja mahtu, vaid teenuste vajadus määrab eelarve suuruse. Meil on nähtud tasemeni veel pikk tee käia.

Vaatamata tihedale koolitusprogrammile jõudsimisega ära näha Kopenhaageni tähtsamad vaatamisväärsused, k.a. linna sümboliks

Väikese Merineitsi,

käia hipi-ajastust pärit Christianias, Nyhaveni sadama kaldapealsel, mida peetakse linna üheks kõige romantilisemaks nurgakeseks, Carlsbergi

ja Tuborgi õlut valmistava tehase muuseumis.

Viendal päeval lahkusime Taani pealinnast, ületasime praamiga taas väina ja sõidusuunaks sai Stockholm. Mõned peatused Rootsimaa kaunites paikades, millest eriti jääb meelde Gränna, lilledesse uppunud ja romantiliste värviliste

puumajakestega linn Vätterni järve ääres. Öö möödus taas kruisilaeval, et siis hommikul Turu linnast alustada tagasisõitu Helsingisse. Tallinna sadamas olime 22. augusti õhtul, kust paljudel algas päris kojusõit.

Auli Lõoke
ELIL tegevjuht

TÖÖHÕIVE-ALANE KONVERENTS LEEDUS

Kutse konverentsile saime Leedu Füüsiliste Puuetega Inimeste Liidult. Konverents toimus kahes osas:

9. - 10. septembril Vilniuses ja

11. - 12. septembril Palangas.

Meie liidu delegatsioon oli viieliikmeline: M. Aitsam /ettekanded Vilniuses ja Palangas ligipääsetavuse ja psühholoogilise rehabilitatsiooni teemadel/, K. Zilensk /töölenõustaja Tallinna Puuetega Inimeste Kojas, ettekanne Vilniuses tööhõive probleemidest Eestis/, Valga Puuetega Inimeste Seltsi esimees G. Hodorkin, meie liidu tegevjuht A. Lõoke ja Tallinna Invaspordiühingu esinaine R. Goruskina. Alustasime sõitu Tallinna bussijaamast 8. septembril. Bussisõit kestis 8 tundi ning oli seetõttu pikk ja väsitav, olgugi, et läbi bussiakna avanes ilus vaade – Läti ja Leedu maastikud, vaheldusid linnad, külad, metsad... Leedu metsad ja maanteed üllatasid oma ääretu puhtusega, mida meie maa kohta alati öelda ei saa. Vilniusesse jõudsime õhtupoolikul ja meile avanes kõikjal üleskaevatud maastik - ehitustegevus ja selleks ettevalmistumine on vägev, jäi mulje, nagu oleks sõda käimas.

Ööbimispaika saabudes uudistasime ilusat uut hotelli ja selle ümbrust. Tubade ukсед olid ääretult massiivsed, nende avamine nõudis palju jõudu. Muus osas oli peatuspaik invasõbralik – laiad ukсед, tasane pind, avarad liftid, kus oli korruse number lülitinupul ka pimekirjas.

Konverents oli rahvusvaheline, kohale olid saanud Leedu, Eesti, Läti ja Soome esindajad, kokku umbes 40 inimest.

Esimesel päeval oli teemaks “Liikumispuudega inimeste tööhõive”. Ettekandjatest pälvis suurt huvi Leedu Tööhõiveameti esindaja, kuna Leedus toimib tööhõiveameti ja mittetulundusühingute vaheline koostöö riiklikul tasandil. Nendel on välja töötatud puudega inimestele tööd pakkuvate asutuste süsteem, tööturu subsiidium kestab kolm aastat.

Pärast lõunat külastasime liikumispuudega inimeste rehabilitatsioonikeskust, kus tegeldakse kompleksrehabilitatsiooniga, mis koosneb meditsiinilisest, psühholoogilisest ja kutsealasest tegevusest. Kutseõppe kestus on kolm kuud ja erialadest on valida raamatupidamise, õmblemise, juveliiri, puutöö ja nahatöö vahel. Rehabilitatsioonikeskuses on töötsijate terminal, kus paralleelselt õppega toimub ka töö otsimine. Eestis on ainukene rehabilitatsioonikeskus Astangul, seal selline süsteem ei toimi. Selleks, et meil paraneks puudega inimeste tööhõive, oleks samuti vajalik kompleksse rehabilitatsioonisüsteemi rakendamine, mis toimiks tööhõiveameti kaasabil. Leedus kehtivad veel invaliidsusgrupid. Riiklikul tasandil kompenseeritakse korteri, auto, abivahendite saamist. Vilniuses on I, II ja III abivahendite tehas “Puntukas”, kus valmistatakse ratastoole, keppe, karke, ortoose, lastekärusid jm. Leedukad ise hindavad omamaiseid ratastoole kõrgelt, need on kerged, mobiilsed ja üksjagu odavamad välismaistest. Riiklikul tasandil väärtustatakse mittetulundusliku töö tegemist, finantseeritakse subsiidiumi abil, mittetulundusühinguid toetab ka puudeliit, igal inimesel on oma ülesanne ja selle töö eest tasutakse. Leedus olles tekkis mulje, et sealsed puuetega inimeste organisatsioonid on nagu üks suur pere ja nende töötulemus palju võimsam.

Kahjuks on Eestis organisatsioonid killustunud, töö kvaliteet ebapiisav ja riiklikul tasandil ei väärtustata mittetulundusühingutes tehtavat tööd. Küsimus meie organisatsioonidele: kui palju suudame kannatada? Kas oleme halvemad kui Leedu organisatsioonid? Kas meie ühingutes tuleb inimestel jätkata tasuta töö tegemist või surevad ühingud välja? Oleks kena, kui suudaksime puuetega inimeste organisatsioonide vahel jõuda kokkuleppele ja arusaamisele, et oleme üks pere, suudame kaitsta oma huve ja selle nimel tuleks kõigil koondada oma jõud, et saada tugevamaks, tõsta töö

kvaliteeti, seista oma õiguste eest riiklikul tasandil. Selge see, et Leedumaa on suurem ja tööstus on kõrgemal järjel, kuid ka Eestis on ressursid olemas.

Lõpetuseks võiks öelda, et reis Leedumaale oli väga sisukas, võimaldas näha nende süsteemi ja konverentsil

osalemine andis häid kogemusi, kuidas meiegi võiksime koostööd teha ja edendada puuetega inimeste tööhõivet.

Rita Goruskina

Tallinna Invaspordiühingu esinaine

SÜSTAMATKAL LEEDUS

Mõni rida sissejuhatuses. Invaliidumise mõjukus on seda suurem, mida suuremat osa puuetega inimestest see hõlmab ja seda ka naaberriike silmas pidades. Seetõttu on püütud jõuda regulaarse koostööni Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu ja naaberriikide sõsarorganisatsioonide vahel. Kogemus on näidanud, et säärane ettevõtmine hakkab vilju kandma pärast mõningast info kogumist ning pinna sondeerimist ja jõuab reaalsete tulemusteni pärast isiklike tutvuste tekkimist. Kuna olen mitmeid aastaid koordineerinud Eesti – Soome meie piirkonna koostööd ja osalenud ka koostöö-alastes ettevõtmistes Balti vabariikidega, siis tänu seal sündinud tutvusele sain kutse Leedu Füüsiliste Puuetega Inimeste Liidust (minu vaba tõlge) osalemiseks neil iga-aastaseks saanud süstamatkal. Osalemise kulu lubati lahkelt võtta oma kanda ja minu osaks jäi sõidukulu Leetu ja tagasi. Ega seegi summa just väga väike polnud (bensiinikulu peaaegu poolteist tuhat krooni, auto ja enda kindlustus ca 700 krooni, lisaks toit/joogid teel,

ravimid/sidemed, meeneid jne). Anti võimalus kaasa kutsuda veel keegi puudeline ning abistaja. Otsustasin leida reisikaaslase ja kutse vastu võtta. Asusime koos Madis Ottiga teele 21. juulil. Eelteadmisi oli meil niipalju, et Leedus olid veelgi soojemad ilmad kui meil ja seal on temperatuur päeval tavaliselt kuni 35 kraadi, et retk kestab nädala ja selle pikkuseks mööda veeteed on ~91 km ja et

meid, puuetega inimesi, saadavad terved kogenud abilised. Teel saime veel selle teadmise võrra rikkamaks, et enne Riia on pikal lõigul käimas tee-ehitus, mis viis teeloleku aja prognoositust pikemaks ja kui olime välja sõitnud hommikul kell 10, siis pärast 765 km läbimist jõudsimme kohale öösel kell pool üks. Eriti kosutavalt mõjus võõrustajate tähelepanu ja külalislahkus, sest reisi ajal hoiti meiega pidevalt telefonisidet ja nende liidu viitsepresident Gasparas Aleksa saabus pärast keskööd ise meie juurde, et kuulda

reisi kulgemisest ja meid ära majutada. Saime veel suutäie naerda, kui ta teatas, et järgmisel hommikul kell 6 on äratus ja meile saabub külaline. Suur oli meie üllatus, kui hommikul vara oligi suur kolistamine ukse taga. Selgus, et enne tööle minekut oli meie poolt otsustanud läbi põigata leedu eestlane Urmas Merila. Ta oli juba Eestis invaliikumise aktiivne osaleja ja nüüd on ta pühendunud Leedu puuetega lastele korraldatavatele ettevõtmistele. Pärast tema lahkumist polnud enam tahtmist uinuda ja otsustasin koos abilisega naabruses asuvat turgu külastada (kes ei tea, siis olen amputeeritud jalgadega ratastoolikasutaja). Tee sinna ja tagasi oli küllaltki järskude tõusude ja langustega. Peab ütleva, et keskmine hinnatase on seal madalam kui meil. Pärast majutuskohta tagasijõudmist olid meid varsti tervitamas ülalmainitud liidu president Rasa Kavaliauskaite koos kaaslastega, siis oli kohal Gasparas ja viis meid restorani sööma. Varsti oli aeg asuda bussiga teele süstamatka lähtelaagrisse, mis asus Leedu lõunaosas, umbes 30 km kaugusel Valgevene piirist. Kohalesaabumine kulges tõrgeteta ja umbes tunnikese pärast olime Nemunase lisajõe Merkyse kaldal. Varustus oli juba saabunud ja toredate abiliste toel olid retkest osavõtjate telgid varsti püsti. Mõni aeg hiljem pakuti kõigile õhtuoodet ja selle käigus sai sõlmitud ka esmatutvusi. Ise olin varasemate ühisürituste kaudu mõne inimesega Leedust juba veidi tuttav ja sedakaudu sai kergemini suhteid edasi arendama hakata ja uusi tutvusi sõlmida. Puuetega inimesi oli kokku 18 ja süstasid 9. Igas süstas oli üks terve ja kogemustega osaleja. Abilisteks tahtjate vahel oli olnud lausa selektsioon, sest mitte igat soovijat ei võetud vastu. Nad olid noored terved mehed ja enamikus tudengid, lisaks mõni neiu. Tore oli tunda nende püüet lugeda meie soove lausa silmist. ja näha nende edasist tegutsemist, mis kohati nõudis päris suurt leidlikkust ja ka füüsilist pingutust. Seejuures oskasid nad jääda niivõrd

loomulikeks ja naeratavateks, et ei tekkinud mingit ebamugavustunnet oma suutmatuse pärast mõnda asja ise teha. Lõkkeõhtul esitlesid end kõik osavõtjad. Ilm oli ilus ja soe, nii et telgis oli päris mõnus. Suur oli üllatus, kui meid äratas järgmisel hommikul enne viit tihe lausvihm. Siis oli küll suur rutt märjaks saanud varustuse sorteerimisega. Kui esimese 3-4 tunni jooksul polnud märki ei vihma vähenemisest ega pilvkatte hõrenemisest, hakkasime suure kõhedusega mõtlema kuulnud jutule, kus kogu nädalane matk kulges läbi saju. Aga õnneks taevas siiski selgines ja pärast hommikusööki asusime asjade pakkimisele ja telkide mahavõtmisele. Poole kahe paiku olime niikaugel, et võis asuda süstadesse istuma – kes omal jõul ja kes abiväe toel. Sel jõel olid küllaltki kõrged ja järsud kaldad, meetrist-paarist kuni kolme-viie meetrini või isegi rohkem. Kui võtta arvesse, et me kõik ei olnud just kergkaalust, siis võib ette kujutada, millist vaeva pidid abilised nägema, lisaks oli ka veevool kohati päris tugev. Raskemate puudeliste juures nägi see protsess välja nii, et kaks tugevat abilist võtsid kolmanda endi vahele ja kandsid vette, kus süst lükati abistajate vahele ja need lasksid siis kantava alla süsta. Aega võttis, aga asja sai ning meie, puuetega eestlased, asusime oma esimesele süstamatkale Leedus. Alguses oli küll säärane tunne, et ega see vettekukkumiseta küll ei lõpe. Pealegi juhtub seda vahete-vahel ikka. Inimene harjub aga kiiresti ja see suutlikkus on vist puudega inimesel eriti teravnenud. Mõni aeg hiljem püüdsime juba kõik reipalt aerudega tööd teha. Eks algus oli veidi kohmakas ja kulges kolina saatel, sest koostöö kujunemine võtab ikka teatud aja ja ka leedukeelsete korralduste tajumine ei tulnud korrapealt. Kui nähti, et meie tegevus kipub liialt rütmi, kiirust või suunda häirima, siis võtsid tüürimehed appi ka vene keele. Kui siis pärast nelja ja poole tunnist vee peal olekut jõudsime järgmisesse laagriplassi kuiva nahaga, võisime päris rahul olla.

Teeloldud aja jooksul ei saanud eriti ringi vaadata, kuid kogu selle ligi 16 km retke ajal oli kuulda paar korda koera haukumist ja märgata ainult mõnda maja. Enamasti voolas vesi kõrgete kallaste ja neil kõrguvate põlispuude vahel ning kohati oli minusugusel lausmaaga harjunul tunne, et liigume piki „kuristiku“ põhja. Õnneks mingeid filmides nähtud ägedaid kärestikke siiski ei olnud ja kui ka tuli keerulisemaid olukordi, siis „tüürimehed“ olid neist üle. Kohalejõudmine järgmisesse laagripaika oli sama töömahukas kui eelmisest teele asumine, ehk ainult selle vahega, et abistajad olid saanud abivajajatest väikese ülevaate ja meie omakorda nende suutlikkusest. Pärast uue laagri üleslöömist jäi vaba aega tutvuste loomiseks, kuid kõige kiiremini tekkisid ja arenesid kontaktid lõkkeõhtute ajal ühislaulde lauldes. Päril kerge vaevaga leiti ühiseid meloodiaid ja meie kaasaaharamiseks võeti üles ka paljud nõukogudeaegsed venekeelsed laulud. Mõningase meelehärmiga pidime vaid nentima, et eesti rühmas pole head muusikalist eestvedajat. Lõkkeõhtud kestsid teinekord kolme-neljani, sest meeleolu oli kõigil ülev. Järgnevad päevad kulgesid analoogses rütmis, ehk ainult selle vahega, et tsivilisatsiooni ilminguid hakkas sagedamini kohtama: rippildu, elektriliine ja ka elamuid, mille välimus muutus järjest paremaks, mida lähemale Nemunasele jõudsim. Üldiselt näeb Leedus liikudes ehk mõnevõrra hallimaid hooneid ja tagasihoidlikumaid autosid, kuid invaliidikas on neil oluliselt tuntavamaid edusamme võrreldes Eestiga. Võibolla oskavad nemad üheksakümnendate alguses paremini teha lobbytööd ja selle kaudu leida toetajaid parlamendisaadikute seas. See omakorda viis märkimisväärsete summade eraldamiseni (võrreldes Eestiga). Nende invaliidu aastaelarve on ~23 miljonit litti, pluss veel mõni miljon muudest eraldistest ja lääne projektidest. Kroonides on see minimaalselt 104 miljonit. Sinna sisse mahuvad summad nii rehabiliteerimise- ja

päevakeskuste ülalpidamisele kui ka raha palkadeks, investeeringuteks ja ka omaosaluseks lääne projektides. See olgu n.ö. kõrvalepõikeks, jätkakem oma matka. Kui olime kogu veete läbinud, järgnes esmaosalajate ristimine, kus igale langes mingi roll pealtvaatajate naerutamiseks. Õhtusöögile järgnes meeleolukas lõkkeõhtu, kus tänati korraldajaid ja abilisi ning said osalustunnistuse kõik retke läbi teinud matkajad. Järgmisel päeval oli laagri mahavõtmine ja sõit Vilniusesse. Jätsime ülejäänud seltskonnaga soojalt hüvasti ja jõudsim tagasi oma tuttavasse majutuskohta. Järgmisel hommikupoolikul viidi meid nende taasiseseisvumise tee kuumadesse paikadesse (telemaja, teletorn jne) ja vanema ajaloo seotud kohtadesse. Järgnesid hüvastijätud ning asumine koduteele. See kulges sujuvamalt kui

kodust eemaldumine ja kesköö paiku olime tagasi Haapsalus Madise pool. Igatahes rahulolu oli suur, sest säärast pakkumist ei saa iga päev ja rõõmu tegi, et me suutsime selles ettevõtmises osaleda ja jätta endast maha positiivse märgi. See tähendab, et ***Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit, kes oli selle koostöö üks käivitajaid ja Leedu Füüsiliste Puuetega Inimeste Liit on astumas koostöö arendamisel uude etappi, kus hakkab toimima puuetega inimeste osalemine vabariikidevahelistes ettevõttevõtmistes.***

Tänuga selle kogemuse pakkujaid
meenutades
Heiki Lummaid

KARUJÄRVE PÄEVAD SAAREMAAL 27. - 29. JUUNIL 2003

Traditsiooniliselt toimus *11. õppe-puhkelaager* liikumispuudega inimestele ja nende peredele Saaremaal Karujärve kämpingus. Organiseerimistöö põhiraskus, nagu ikka, *Saare Maakonna Invaühingul, kus esiniseks Maire Peirumaa*. Vanajumal ise oli ilmselt korralduskomitees, sest ilm püsis eeskujulik. Rõõm oli kohtuda pika aja tagant taas sõprade ja tuttavatega üle Eesti. Minule oli see esimene viibimine kuulsatel Karujärve päevadel, olin sellest häid muljeid kuulnud küll oma sõpradelt, kuid ajanappusel mitte kunagi osalenud. Seetõttu oli mu huvi asja vastu eriti suur. Meeldis laagri mõnus ja lahe meeleolu, inimeste soov pakutavast programmist osa saada ja ise midagi teha – meenutagem kasvõi lustakat isetegevusõhtut esimese päeva lõpul. Teise päeva diskussioonil sotsiaalministeeriumi noore nõunikuga hakkas viimasest lausa hale, kui meie liidu president Ants Leemets ta koos hulga küsimuste esitajatega nurka surus ja ametniku ebakompetentsuse selgelt esile tõi. Samuti selgus, et meie inimeste ees jääb jänni ka Euroopa Liidu propageerija, kui ta pole esinemiseks piisavalt ette valmistunud. Küsimusi esitada ja probleeme näha oskame isegi nii hästi, et üritusel viibinud kohaliku lehe ajakirjanik ilmutas hiljem “Meie Maas” koguni kaks artiklit, üks neist kurja pealkirjaga “Ants Leemets pole rahul linnavalitsuse tööga”. Laagri ladusal sujumisel tuleb tunnustada korralduskomitee suurt tööd.

Kõik, kes vähegi on kokku puutunud organiseerimistööga, teavad, kui palju nõuab sellise asja korraldamine eeltööd ja närvikulu. Saaremaa Laevakompanii poolt traditsiooniline prii ülevedu, kämpingu peremeestega ligipääsetavuse kontrollimine, toitlustamine, transpordi korraldamine ekskursioniks pluss tuhat muud, kuid olulist pisiasja – lisaks Mairele siirad tänud ka Lindale, Loreidale, Meedjale, Annele.

Laagri suurimaks mureks jääb ilmselt inva-WC ja pesemiskohtade kaugus kämpinguplatsist järve kaldal, kuid neid lähemale tuua ei luba keskkonnanõuded.

Maire on mitu korda lubanud, et kokkutulek Saaremaal on viimast korda, kuid ikka pidanud rahva soovile alla vanduma ja korraldustööd edasi vedama. Minu meelest oleks mõistlik Saaremaa kangeid naisi säästa ja nende õlule jätta vaid see, mida mandrilt on raske korraldada – praamiga ülevedu, kämpinguga läbirääkimised, toitlustamine, kohaliku transpordi korraldamine, ilusa ilma tellimine jms.

Kõik muu – spordivõistlused, laste tegevuse, lõkkeõhtute sisustamise, isetegevuse/meelelahutuse jne. võiks ära jagada ühingute vahel, koolitusteemade, külaliste ja lektorite leidmine jääks liidu juhatuse ülesandeks. Mida arvate? Õige aeg on juba nüüd pead tööle panna, et järgmise suve laager korda läheks!

Auli Lõoke
ELIL tegevjuht

LIIKUMISPUUDEGA NOORED! TÄHELEPANU!

Eestis ei vähene liikumispuudega inimeste arv. Kuigi arstiabi kvaliteet üha paraneb, suureneb autoavariidest ning muudest

traumadest tingitud liikumisvõime vähenemine või kaotus.

Noored on aktiivsed, palju on kahjuks ka /liig/uljuse tagajärgi, kus kaotatakse mingi

osa oma tegutsemisvõimest, mis on tragöödia nii inimesele enesele kui ka tema lähedastele.

Inimene jääb peale aktiivse arstiabi lõppemist koju ja ei tea ega oska midagi oma eluga ette võtta. Tegelikult on inimloomus nii sitke, et saab soovi korral kõigest üle.

Kes sellest aru on saanud, on koondunud liikumispuudega inimeste ühingutesse, mis on loodud igas maakonnas. Selgub, et mina, sina ja veel paar haiglas tuttavaks saanud kaashinge pole ainsad. Selliseid inimesi on Eestis üle 5% elanikkonnast, samuti kõigis naabermaades.

Organiseerunud on need, kel juba lapsepõlvest mingi puue või juba vähe eakamad inimesed, kes tunnetavad ühise tegevuse vajadust.

Kolm 20-22 aastast tudengit, Airi-Anu Pärnu Kolledži sotsiaaltöö 2. kursuselt, Liis Pedagoogilise Ülikooli eripedagoogika ja Lauri sotsiaaltöö 2. kursuselt, kellel kõigil on nii- või naamoodi kokkupuuteid liikumispuudega inimestega, kutsuvad teid kõiki, noori inimesi nii enam-vähem 35. eluaastani, Eesti Liikumispudega Inimeste Liidu toetusel tegutsema.

Infot saate ka oma maakonna või linna liikumispuudega inimeste ühingust.

Alguses olge head ja andke endast märku! Tahaksime kõigiga kontakti võtta, võimalusel ka kohale tulla ja veidi elust rääkida. Ühistegevuses on jõud, elu on ees, mispärast seda mitte võimalikult aktiivselt elada?

Eestimaa on nii väike, et pisku munitsipaal- ja riigipoolse toetusega saame kindlasti kokku tulla ja endist teada anda. Kirjutasime hiljuti projekti, mis peaks toetama meie esimest üritust, ootame sellele positiivset vastust.

Mõelge hetk, jätke see „Ah mis mina enam teha saan!“ ja teatage endast:

Airi-Anu Mugur 052 88 771

airianu@hotmail.ee

Liis Mardi 055 652071

liis83@hotmail.ee

Lauri Leevit 052 13 582

laurx@tpu.ee

Või saatke kiri oma kontaktandmetega
***Eesti Liikumispudega Inimeste Liit
Endla 59***

10615 Tallinn

või helistage ***06720223***

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit õnnitleb
Viljandimaa Invaühingut
15 tööaasta täitumise puhul ja tänab
tulemusliku töö eest liikumispuudega inimeste kaitsel!

* * *

TEGUSAT SÜGIST

ELIL juhataja

Tuul käib tühjal rannal ringi,
Nutab tasa, otsib kingi,
Tahab laane taha minna -
Suvi maeti eile sinna...
Kukku! Kus on kullerkupud!
Hõissa! Kus on õnnenu pud! -
Tuul käib tühjal rannal ringi,
Nutab tasa, otsib kingi,
Tahab laane taha minna -
Suvi, miks ta maeti sinna? -
Rannal rasked rajud käinud,
Külm on läbi küla läinud,
Aasal härm ja helin ringi -
Tuul käib üksi, otsib kingi,
Nutab tasa, tahab minna -
Kuldsed kingad viivad sinna.

/ Ernst Enno /

Artiklid käesolevas Infolehes

1. Sügistervitus.....Liina Kusma
2. Koostöökoda.....Elgi Saare
3. Et minna edasi, tuleb vaadata ka tagasi.....Elgi Saare
4. Kõige tähtsam on mõistmine.....Tarmo Loose
5. Õppereis Taani.....Auli Leoke
6. Tööhõive-alane konverents Leedus.....Rita Goruskina
7. Süstamatkal Leedus.....Heiki Lumilaid
8. Karujärve päevad Saaremaal.....Auli Lõoke
9. Tähelepanu liikumispuudega noored!

Infolehe toimetab LIINA KUSMA

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit

Endla 59, Tallinn GSM 05293144
e-mail elil@elil.ee